

<p>Ընդհանուր տեղեկատվություն վիճակագրական արտադրանքի մասին</p>		
0.1	Անվանումը	Համախառն ազգային եկամուտ
0.2	Ոլորտը	Ազգային հաշիվներ, համախառն ներքին արդյունք
0.3	Պատասխանատու մարմինը, բաժինը, անձը և այլն	<p>Արմստատ</p> <p>Մակրոտնտեսական ցուցանիշների և ազգային հաշիվների բաժին</p> <p>Բաժնի պետ</p> <p>Լուսյա Խաչատրյան,</p> <p>Հայաստանի Հանրապետություն, 0010, ք. Երևան, Հանրապետության պող., Կառավարական տուն 3</p> <p>Հեռախոս՝ +374 11 52 39 96</p> <p>Էլ. փոստ՝ lusya@armstat.am, info@armstat.am</p>
0.4	Նպատակը և պատմությունը	<p>Հիմնական նպատակն է Հայաստանի Հանրապետության ազգային հաշիվների համակարգի հիմնական ցուցանիշների հաշվարկումը և սահմանված կարգով մակրոտնտեսական ցուցանիշների և ազգային հաշիվների վերաբերյալ արժանահավատ և վստահելի տեղեկատվության ներկայացումը:</p> <p>Հայաստանում ազգային հաշիվների համակարգի ներդրումը սկսվել է 90-ական թվականներից, երբ Հայաստանը որդեգրեց տնտեսակարգի փոփոխության քաղաքականություն՝ ուղղված ազատական տնտեսական հարաբերությունների ձևավորմանը, որին անցումը ենթադրում էր դրան բնորոշ հաշվարկային համակարգի ներդրում միջազգայնորեն ընդունված հիմնադրույթների, սահմանումների, դասակարգումների և հաշվապահական կանոնների (ՍՀՀ-93 և ԵՀՀ-95) ամբողջության հիման վրա:</p> <p>Սկսած 2014թ. ՀՀ վիճակագրական կոմիտեն Հայաստանի ազգային հաշիվների վիճակագրության բնագավառում իրականացրել է մեթոդաբանական փոփոխություն՝ անցում է կատարել «Ազգային հաշիվների համակարգ 1993-ից» «Ազգային հաշիվների համակարգ 2008-ի»:</p> <p>Հայաստանում համախառն ազգային եկամտի ցուցանիշի վերաբերյալ տարեկան պաշտոնական վիճակագրական տվյալներն առկա են սկսած 1990թ.:</p>
0.5	Օգտագործողները և կիրառումը	<p>Հայաստանի համախառն ազգային եկամտի վերաբերյալ տվյալներն ունեն օգտագործողների լայն շրջանակ: Հիմնական օգտագործողների թվում են երկրի տնտեսական քաղաքականության և տնտեսական կանխատեսման գործառույթներ իրականացնող պետական մարմինները, ինչպես նաև այլ պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմիններ, հասարակական, գիտակրթական, ֆինանսավարկային կազմակերպությունները,</p>

		գործարար միջավայրը, զանգվածային լրատվամիջոցները, միջազգային կազմակերպությունները և այլն՝ վերլուծությունների, մոդելավորման և կանխատեսումների նպատակներով:
0.6	Տեղեկությունների աղբյուրները	Հաշվարկներն իրականացվում են տարբեր աղբյուրների՝ հիմնականում Արմստատի կողմից իրականացվող վիճակագրական դիտարկումների տվյալների հիման վրա: Ի լրումն վերոնշյալ տեղեկատվական աղբյուրների, օգտագործվում են նաև Արմստատի կողմից իրականացվող տնային տնտեսությունների կենսապայմանների ամբողջացված և աշխատուժի ընտրանքային հետազոտությունների, ՀՀ ֆինանսների նախարարության (ՀՀ ՖՆ) և ՀՀ կենտրոնական բանկից (ՀՀ ԿԲ) ստացվող տվյալները:
0.7	Տվյալների հավաքման իրավական լիազորությունը	Տվյալները հավաքվում են «Պաշտոնական վիճակագրության մասին» օրենքի և «Հնգամյա վիճակագրական ծրագրի» հիման վրա, ինչպես նաև ՀՀ վիճակագրության պետական խորհրդի 2016թ. հունիսի 20-ի «Վիճակագրական տվյալների հավաքման կարգը հաստատելու մասին» թիվ 05-Ն և «Տարեկան վիճակագրական ծրագիրը հաստատելու մասին» որոշումների հիման վրա:
0.8	Ռեսպոնդենտների (ծանրաբեռնվածությունը	Ռեսպոնդենտների ուղղակի ծանրաբեռնվածություն առկա չէ:
1 Բովանդակություն		
1.1	Բովանդակության նկարագիրը	<p>Ընդգրկվում են ԱՀՀ-ում սահմանված և Հայաստանի Հանրապետության բոլոր կառուցվածքային ռեզիդենտ-միավորների գործառնությունները:</p> <p>Համախառն ազգային եկամուտը ձևավորվում է սկզբնական եկամուտների բաշխման հաշվում:</p> <p>Սկզբնական եկամուտների բաշխման հաշիվը եկամուտների սկզբնական բաշխման հաշվի երկրորդ բաղկացուցիչ մասն է: Այն բնութագրում է ռեզիդենտների (կառուցվածքային միավորների կամ հատվածների) միջև արտադրական գործունեությունից և սեփականությունից ստացած սկզբնական եկամուտների բաշխումը:</p> <p>Համախառն ազգային եկամուտը բնութագրում է այն եկամուտները, որոնք ձևավորվում են կառուցվածքային ռեզիդենտ-միավորների մոտ՝ արտադրությանը մասնակցելու արդյունքում, ինչպես նաև ստացվում են սեփականությունից: Այն որոշվում է, որպես ռեզիդենտ-միավորների կողմից ստացված և վճարված բոլոր սկզբնական եկամուտների տարբերություն:</p> <p>Համախառն հիմքով հաշվարկված, այսինքն, մինչև հիմնական կապիտալի սպառման դուրսբերումը, սկզբնական եկամուտների սալդոն ամբողջ տնտեսության մակարդակով հավասար է համախառն ազգային եկամտին:</p>

		<p>Համախառն ազգային եկամուտը կազմվում է ընթացիկ գներով:</p>
1.2	Վիճակագրական հասկացություններ	<p>2010թ. Հայաստանի Ազգային հաշիվները կազմվում են համաձայն Ազգային հաշիվների համակարգի (ԱՀՀ-2008) հիմնարար դասակարգումների, սահմանումների և հասկացությունների, ինչպես նաև այլ մեթոդաբանական հիմքերի, միաժամանակ շարունակելով աշխատանքը Եվրոպական հաշիվների համակարգ (ԵՀՀ) 2010 ներդրման ուղղությամբ: Հայաստանի Ազգային հաշիվները կազմվում են համաձայն Ազգային հաշիվների համակարգի հիմնարար դասակարգումների, սահմանումների և հասկացությունների, ինչպես նաև այլ մեթոդաբանական հիմքերի:</p> <p>Աշխատողների աշխատանքի վարձատրությունը որոշվում է հաշվետու ժամանակաշրջանում վարձու աշխատողներին կատարած աշխատանքների համար գործատուի կողմից դրամական կամ բնեղեն ձևով վճարած բոլոր վարձատրությունների գումարով: Աշխատողների աշխատանքի վարձատրությունը հաշվառվում է հաշվեգրված գումարներով և իր մեջ ընդգրկում է նաև սոցիալական ապահովագրության վճարները, եկամտահարկը և այլ վճարները, որոնք աշխատողների կողմից ենթակա են վճարման:</p> <p>Համախառն (զուտ) շահույթն ավելացված արժեքի այն մասն է, որը մնում է արտադրողներին վարձու աշխատողների աշխատանքի վարձատրության և արտադրության հարկերի վճարման հետ կապված ծախսերը կատարելուց հետո: «Համախառն» կամ «զուտ» արտահայտությունը տվյալ դեպքում ցույց է տալիս, թե արտադրության գործընթացում հիմնական կապիտալի սպառումը հաշվի առնված է այդ ցուցանիշում, թե՛ ոչ: Տնային տնտեսություններին պատկանող կազմակերպությունների արտադրական գործունեության արդյունքում ձևավորված շահույթը կոչվում է «համախառն խառը եկամուտ», քանի որ այն արտացոլում է թե՛ ձեռնարկատիրոջ կողմից կատարված աշխատանքի վարձատրությունը, թե՛ ձեռնարկատիրական շահույթը:</p> <p>Մեփականությունից ստացված եկամուտներն այն եկամուտներն են, որոնք ստացվում կամ վճարվում են կառուցվածքային միավորի կողմից օգտագործման նպատակով տրամադրված ֆինանսական, հողի և այլ ոչ ֆինանսական ակտիվների (ընդերք և այլ բնական ակտիվներ, պատենտ, արտոնագիր և այլն) օգտագործման արդյունքում:</p> <p>Արտադրության և ներմուծման զուտ հարկերը ներառում են արտադրանքի հարկերը և արտադրության այլ հարկերը: «Զուտ» արտահայտությունը նշանակում է, որ հարկերը ցույց են տրվում</p>

		<p>առանց համապատասխան սուբսիդիաների:</p> <p>Արտադրանքի հարկերը ներառում են այն հարկերը, որոնց չափերն ուղղակիորեն կախված են թողարկված արտադրանքի արժեքից: Դրանց թվին են դասվում ավելացված արժեքի հարկը, ակցիզային հարկը, ներմուծման հարկը և մաքսատուրքը:</p> <p>Սուբսիդիաները անհատույց ընթացիկ վճարներ են, որոնք պետությունների միջոցներից հատկացվում են ձեռնարկություններին՝ կապված ապրանքների և ծառայությունների արտադրության, վաճառքի կամ ներմուծման հետ:</p> <p>Արտադրության այլ հարկերը ներառում են այն բոլոր հարկերը, որոնցով հարկվում են արտադրող միավորներն արտադրության գործընթացի կամ արտադրության գործունեության օգտագործման հետ կապված, բացի արտադրանքի հարկերից: Այդպիսի հարկերի չափերն ուղղակիորեն կախված չեն արտադրության ծավալներից և շահութաբերությունից: Դրանք չեն ներառում նաև կառուցվածքային միավորների ստացած շահույթի կամ այլ եկամուտների վրա ցանկացած հարկերը: Արտադրության այլ հարկերից են՝ բնական պաշարների օգտագործման և բնապահպանական վճարները, գույքահարկը, հողի հարկը, արտոնագրային վճարները, կազմակերպություններից գանձվող պետական տուրքերը և այլն:</p>
2. Ժամանակայնություն		
2.1	Հաշվետու ժամանակահատվածը	Տարեկան տվյալների համար հաշվետու ժամանակահատվածը օրացուցային տարին է:
2.2	Հրապարակման ամսաթիվը	Համախառն ազգային եկամուտը հաշվարկվում է տարեկան կտրվածքով և հրապարակվում է հաշվետու տարվան հաջորդող երկրորդ տարվա չորրորդ եռամսյակում:
2.3	Ճշտապահություն	Ընդհանուր առմամբ, տվյալների հավաքումն ու մշակումը համապատասխանում են ազգային հաշիվների ժամանակային պահանջներին: Տվյալների հրապարակումը սովորաբար չի շեղվում սահմանված ժամանակացույցից:
2.4	Հաճախականությունը	Տարեկան՝ ըստ ամբողջ ազգային տնտեսության և ըստ ինստիտուցիոնալ հատվածների:
3. Ճշգրտություն		
3.1	Ընդհանուր ճշգրտություն	Մի շարք վիճակագրական ցուցանիշների գծով իրականացվում են չդիտարկվող տնտեսության, այդ թվում նաև «ստվերային» տնտեսության (առանց անօրինական գործունեության) լրահաշվարկներ, որոնց հիմքում դրված են արտադրանքի թողարկման, զբաղվածների թվաքանակի և արտադրանքի արտադրության մասնակիցների թվաքանակի վերաբերյալ տվյալները՝ ստացված պարբերաբար հավաքվող վիճակագրական հաշվետվությունների և աշխատուժի ընտրանքային

		հետազոտությունների արդյունքում: Կիրառվում են նաև անուղղակի մակրոտնտեսական մեթոդներ՝ օգտագործելով տարբեր տեղեկատվական աղբյուրներ:
3.2	Անճշտության աղբյուրները	Ազգային հաշիվներում տվյալների հնարավոր անճշտությունը կապված է տարբեր աղբյուրներից ստացվող տվյալների անճշտության հետ:
3.3	Ճշգրտության չափումները/ չափելիությունը	-
4 .Համադրելիություն		
4.1	Ժամանակագրական համադրելիություն	Այն դեպքերում, երբ իրականացվում են մեթոդաբանական կամ այլ բնույթի փոփոխություններ, համապատասխան հրապարակումներում տրվում է այդ փոփոխությունների ծանոթագրությունները, ինչպես նաև ներկայացվում նախորդ տարիների համար հաշվարկված (վերանայված) շարքեր:
4.2	Համադրելիությունն այլ վիճակագրության հետ	Առկա է համադրելիություն այլ վիճակագրական համակարգերի հետ, ինչպես օրինակ՝ Վճարային հաշվեկշիռը:
4.3	Նախնական և վերջնական վիճակագրության միջև փոխկապվածությունը	Համախառն ազգային եկամտի հաշվարկը իրականացվում է միայն հաշվետու տարեկան տվյալների հիման:
5 .Մատչելիություն		
5.1	Տարածման ձևաչափ	Հրապարակումներ Տարեկան հրապարակումներ «Հայաստանի Վիճակագրական Տարեգիրք» վիճակագրական ժողովածու (հայերեն, ռուսերեն և անգլերեն): Տվյալների բազաներ http://armstatbank.am/pxweb/hy/ArmStatBank/?rxid=602c2fcf-531f-4ed9-b9ad-42a1c546a1b6 Ինտերնետային հասցե Հրապարակումների էլեկտրոնային տարբերակները հասանելի են հայերեն (ամբողջական), ռուսերեն և անգլերեն, հետևյալ հասցեով. http://www.armstat.am/am/?nid=82
5.2	Հիմնական նյութերը. Պահպանումն ու կիրառելիությունը	«Հայաստանի Ազգային Հաշիվները» վիճակագրական ժողովածուի բոլոր հրապարակումները պահպանվում են ինչպես թղթային, այնպես էլ էլեկտրոնային եղանակով:
5.3	Փաստաթղթավորումը	Ցուցանիշների վերաբերյալ հակիրճ մեթոդաբանական պարզաբանումները հրապարակվում են «Հայաստանի Վիճակագրական Տարեգիրք» և «Հայաստանի Ազգային Հաշիվներ» վիճակագրական ժողովածուներում: Արմստատի պաշտոնական կայքի «Վիճակագրություն» հատվածի «Մեթատվյալներ» ենթահատվածում առկա է նաև լրացուցիչ

		փաստաթղթավորում Արժույթի միջազգային հիմնադրամի Տվյալների Տարածման Հատուկ Ստանդարտին համապատասխան, հայերեն, ռուսերեն և անգլերեն, հետևյալ հասցեով՝ https://www.armstat.am/am/?nid=549 :
5.4	Այլ տեղեկատվություն	Այլ տեղեկատվություն առկա չէ:
6. Լրացուցիչ փաստաթղթավորում		
6.1		Առկա է տեղեկատվություն Ընդհանուր վիճակագրական բիզնես-գործընթացի մոդելի համաձայն հետևյալ հասցեով՝ https://www.armstat.am/am/?nid=672 :